

AMBRUSZ József - ENDRŐDI István - PELLÉRDI Rezső

ambrusz.jozsef@uni-nke.hu – endrodi.istvan@uni-nke.hu – pellerdi.rezso@uni-nke.hu

A KATASZTRÓFÁK KÖVETKEZMÉNYEI FELSZÁMOLÁSÁNAK VEZETÉS-IRÁNYÍTÁSI RENDSZERE

Absztrakt

Az elmúlt évtized rendkívüli időjárása következtében kialakult intenzív szélviharok, felhőszakadások, ár- és belvizek, jégverések Magyarország csaknem teljes területén pusztítottak. Különböző jellegű és mértékű károk keletkeztek az ország szinte valamennyi megyéjében. Olyan méreteket öltöttek, amelyek helyreállítását sem az önkormányzatok, sem a károsultak saját anyagi forrásaikból nem voltak képesek finanszírozni. Magyarország Kormányai a leghevesebb, legkiterjedtebb természeti csapásokat követően esetenként önkéntes támogatást nyújtottak az önkormányzatoknak, a kárt szenvedett helyi lakosok megsegítése érdekében, illetve vállalták fel annak központi irányítási feladatait. A káreseményeket követően speciális vezetési-irányítási modellként több esetben vált indokolttá helyreállítási, újjáépítési tárcaközi bizottság kialakítása.

Intense gales, torrential rainfalls, floods, inland waters and hailstorms, developed due to the extreme weather of the past decade, devastated in almost the entire territory of Hungary. Damages of different types and magnitude occurred in almost all the counties. They were of such severity that their rehabilitation could not be financed by the municipalities or the victims from their own resources. The governments of Hungary granted, sometimes voluntary, support and assistance to the municipalities and the local victims following the most violent and extensive natural disasters, and undertook the responsibility of centrally controlling their management. Following incidents, in many cases it has been necessary to form an interministerial committee on recovery and reconstruction as a special command and control model.

Kulcsszavak: *kárenyhítés, következmények felszámolása, katasztrófavédelem ~ mitigation, elimination of consequences, disaster management*

BEVEZETÉS

Hazánk földrajzi elhelyezkedése, jellemzői következtében az éghajlatváltozás a magyar társadalomra nézve is a nemzetgazdaságot fokozottan fenyegető, cselekvésre kényszerítő kockázat. Sokoldalú elemzések alapján az elkövetkező évtizedekben várhatóan jelentős mértékben megváltozó hőmérséklet- és csapadékviszonyok, az évszakok lehetséges eltolódása, egyes szélsőséges időjárási jelenségek erősödése és gyakoriságuk növekedése veszélyezteti természeti értékeinket, vizeinket, az élővilágot, erdőinket, a mezőgazdasági terméshozamokat, építményeinket, lakókörnyezetünket, a lakosság egészségét és életminőségét egyaránt.

A tudomány véleménye ma még megoszlik arról, hogy napjaink szélsőséges időjárási jelenségei még az átlagos ingadozások körébe tartoznak, avagy már érzékelhető jelei a Föld globális klímaváltozásának. Ettől függetlenül, amint arra a Magyar Tudományos Akadémia égisze alatt szervezett nagyszabású VAHAVA projekt tanulmányai is felhívják a figyelmet, a természeti csapások, veszélyhelyzetek megelőzésében, elhárításában felelősséggel bíró szervezeteknek időben fel kell készülniük a ma még rendkívülinek nevezhető időjárási körülmények kialakulására.[1]

A válaszokat tekintve természetszerűleg adódik, hogy a felkészülésnek ki kell terjednie a természeti csapások következményeinek felszámolására, az életfeltételek normalizálására, a helyreállítással kapcsolatos, hosszú távon is követhető egységes szabályozásra, a szabályozás következetes betartására. A terület- és településfejlesztés, a terület- és településtervezés, a településüzemeltetés és az épített környezet alakítása terén is egyre nagyobb szerepet kell, hogy kapjon a biztonság.

Csupán az elmúlt, mintegy másfél évtizedre visszatekintve, folyamatosan ismétlődő természeti csapások – elsősorban ár- és belvizek, szélviharok, heves esőzések – következtében Magyarországon több tízezer család otthona semmisült meg, vagy károsodott. A lakhatás elemi feltételeinek megteremtése – visszaállítása – gyakran meghaladta az érintettek lehetőségeit. A Kormány a leghevesebb, legkiterjedtebb természeti csapásokat követően gyakran nyújtott eseti, önkéntes támogatást az önkormányzatoknak, a kárt szenvedett helyi lakosok megsegítése érdekében. A kárenyhítés módját, a támogatás rendszerét korábban egyedi kormányhatározatok, később egyedi kormányrendeletek szabályozták.

A történelem folyamán fokozatosan, koronként és társadalmanként eltérő módon alakult ki a katasztrófák elleni védekezés állam által tudatosan szervezett és szabályozott rendszere, irányítási rendje. A katasztrófák és következményeinek megelőzése, felszámolása, a helyreállítási időszak feladatainak hármas tagoltsága mára már egységesen jelenik meg a katasztrófák elleni védekezés és a következmények felszámolása irányításának és vezetésének rendjében, különös tekintettel a normál időszakra, a katasztrófaveszély és a veszélyhelyzet állapotának feladataira.

VISSZATEKINTÉS

Néhány hazai eset a közelmúltból

1999-ben a Medárd napot követő esőzés.

1998. őszén megáradtak a folyók és 170 települést öntöttek el. A tél szokatlanul kemény és csapadékos volt, különösen az Észak-magyarországi térségben. Közel 400 településen okozott a rendkívüli időjárás hókárokat. 1999. év tavaszán ismét megáradtak a folyók, több mint 450 települést elöntve. A téli, tavaszi időjárás által okozott károk felmérését követően, az önkormányzatok 300 károsult önkormányzati ingatlan és közel 12 ezer lakóépület helyreállításához, újjáépítéséhez igényeltek támogatást. A kormány 1042/1999. (IV. 29.) határozatával a személyi tulajdonban lévő lakások kárenyhítését szolgáló támogatási formákra 1500 M Ft-ot biztosított.

1999. június közepétől július végéig újabb hatalmas esőzések zúdultak az országra. Folyók, patakok léptek ki medrükből, az átázott talaj nem bírta elnyelni a csapadékot, belvizek alakultak ki országszerte. Augusztus végén egy újabb vihar sújtotta az ország északi térségét. Az önkormányzatok 1500 önkormányzati ingatlan és közel 18 ezer lakóingatlan károsodását mérték fel és jelentették be. A költségvetés ismét a károsultak mellé állt. Ezúttal az 1999. júniusi és júliusi rendkívüli esőzés és vihar miatti védekezési költségekről és kárenyhítésről, továbbá a szükséges jogszabályok módosításáról szóló 1091/1999. (VIII. 13.) a személyi tulajdonba tartozó lakásokban keletkezett - biztosításból és egyéb módon meg nem térülő - károk enyhítését szolgáló szociális és lakáscélú támogatási formákra legfeljebb 4000 M Ft összeget biztosított. (Az összeg később a vályogfalú épületek kiszáradása miatt keletkezett másodlagos károk következtében kevésnek bizonyult.)

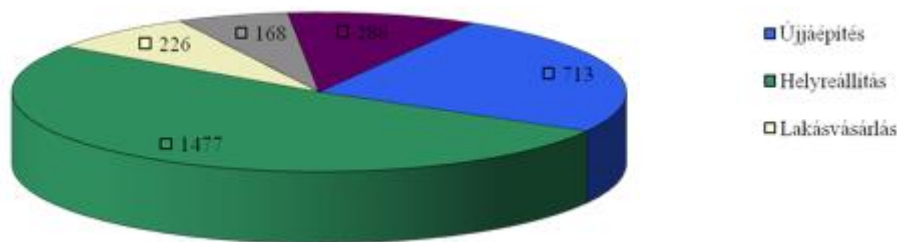
Mivel a nyári nagy esőzések idejére a tavaszi károk felszámolása alig kezdődött meg, a károk enyhítése az 1999. évi Medárd napi rendkívüli időjárást követően szervezettebb formában történt. A Helyreállítási és Újjáépítési Tárcaközi Bizottság és megyei bizottságok létrehozásáról szóló 1092/1999. (VIII. 13.) kormányhatározattal a Miniszterelnöki Hivatal, a Belügyminisztérium, a Honvédelmi Minisztérium, a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium, a Pénzügyminisztérium, valamint a Szociális és Családügyi Minisztérium állásfoglalásra jogosult képviselőinek részvételével Helyreállítási és Újjáépítési Tárcaközi Bizottság jött létre. Bár ebben az időszakban az 1017/1970. (V. 30.) kormányhatározat – legalábbis formálisan – még hatályban volt, a kormány nem a vízügyekért felelős tárca vezetőjét, hanem a belügyminisztert hatalmazta fel a Bizottság tevékenységének felügyeletére, (de a közlekedési és vízügyi károk helyreállításának kérdéseiben a belügyminiszter jogkörét a közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter gyakorolta). A Bizottság feladatait az 1092/1999. (VIII. 13.) kormányhatározat részletezte. A Bizottság elnökének 1999. december 10-ei zárójelentése megállapította, hogy az előző egy év során bekövetkezett károk helyreállítása befejeződött. A tanév kezdetére valamennyi iskola, óvoda megkezdhette működését, a szociális és egészségügyi létesítmények helyreállítása a fűtési szezon kezdete előtt befejeződött, a tél előtt megoldódott valamennyi fedél nélkül maradt károsult lakhatása. A károsult állampolgárok lakhatása 100 %-ban megoldódott, többségük visszaköltözött a helyreállított otthonába, új lakást épített vagy önkormányzati bérlakásba költözhetett. Mindössze azok elhelyezése nem volt végleges, akik önként vállalták, hogy csak a következő évben fognak nagyobb építkezésbe, vagy költöznek a számukra megfelelő önkormányzati bérlakásba.

Beregi helyreállítás

2001. március 6-án Tarpánál átszakadt a megáradt Felső-Tisza gátja. A felgyülemlett víz elvezetése érdekében a 41-es számú főutat két helyen át kellett vágni. Mintegy 140 millió m³ víz zúdult a beregi öblözetre. Jelentős károk keletkeztek az agráriumban, az önkormányzati és állami tulajdonba tartozó utakban, hidakban, árvízvédelmi műtárgyakban is. Az előzetes kárfelmérés közel háromezer épületre terjedt ki és 2.714 ingatlan károsodását regisztrálta: 181 épület az árvíz alatt semmisült meg, 870 ingatlan károsodott súlyosan, 1.663 épületről lehetett feltételezni, hogy helyreállítható.

A 2001. év elején kialakult árvízi katasztrófahelyzet kezelésével kapcsolatos egyes feladatokról szóló 1019/2001. (III.09.) Korm. határozattal a Kormány döntött a Helyreállítási és Újjáépítési Tárcaközi Bizottság (HÚTB) létrehozásáról. A HÚTB 2001. évben 36 alkalommal ülésezett és alkalmanként átlagosan nyolc napirendi pontot tárgyal meg. Az értekezletek állandó napirendi pontjaként szerepeltek a tárcaközi bizottság munkájával összefüggő aktuális helyzetéről; a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei HUB tevékenységéről; a megyei Közigazgatási Hivatal helyreállítással és újjáépítéssel összefüggő munkájáról; a helyreállítás és újjáépítés végrehajtásának helyzetéről szóló jelentések.

Kimutatás
a 2001. évi tiszai árvíz során károsodott személyi tulajdonú lakóépületek tulajdonosainak kárenyhítési forma szerinti megoszlásáról

1. ábra. Kimutatás a 2001. évi tiszai árvíz során károsodott személyi tulajdonú lakóépületek tulajdonosainak kárenyhítési forma szerinti megoszlásáról

Forrás: saját szerkesztés az OKF/Szalai Erika munkája alapján

2001. március 11-én megkezdődött előbb a térség keleti régiójában, majd az árvíz vonulásával párhuzamosan a többi településen is a fertőtlenítés, az omlásveszélyes épületekből a megmaradt ingóságok kimentése, azok biztonságos tárolásának megoldása, az elhullott állatok összegyűjtése és elszállítása. A fertőzésveszély elhárítása után megkezdődött a közmű szolgáltatás visszaállítása, az összeomlott-, életveszélyes épületek elbontása, a lakosság visszatelepítése.[2]

A BM OKF főigazgatója rendelkezett a HÚTB működésével kapcsolatos feladatok végrehajtására, melynek során munkabizottságokat hozott létre meghatározott feladatokkal, az alábbiak szerint:

- Veszélyhelyzeti (Munkabizottság) Központ (VK);
- Újjáépítési Koordinációs Munkabizottság (UKM);
- Felügyeleti Munkabizottság (FMB);
- Pénzügyi Munkabizottság (PMB);
- Lakosság Elhelyezési Munkabizottság (LEMB);
- Egyházi és Műemléki Bizottság (EMB).

A kiadott intézkedés általánosságban, részleteiben, munkabizottságonkénti felbontásban tartalmazza a végrehajtandó feladatokat, a munkabizottságok tagjait. A végrehajtandó feladataik közül koncentráltan a HÚTB működéséhez szükséges döntés-előkészítési-, végrehajtási, valamint a felügyeleti-, ellenőrzési tevékenység elveit rögzíti.

A helyreállítás és újjáépítés megszervezésében és végrehajtásában elsőbbséget kapott a fedél nélkül maradt otthonhoz juttatása, a károsult lakóépületek helyreállítása. A nehézségek ellenére a 2001. évi tél beállta előtt lényegében megoldódott valamennyi fedél nélkül maradt károsult lakhatása.

2006. évi ár- és belvízi károk következményei

2005. év végén, 2006. év tavaszán a csapadékos időjárás következtében mintegy kétszázötvenezer hektár területen alakult ki belvízi elöntés. Közel négyszáz fő kényszerült elhagyni életveszélyessé vált otthonát. Március végétől a legnagyobb hazai folyókon kialakult árhullám következtében, szinte példátlan módon, lényegében egyidejűleg kellett megszervezni a védekezést a Duna és a Tisza mentén. Az árvíz újabb állami, önkormányzati és magán tulajdonba, gazdálkodó szervezetek tulajdonába tartozó építményeket veszélyeztetett, károsított.

A Kormány Cselekvési Programot fogadott el a kialakult helyzet kezelésére, kormány megbízottat nevezett ki, Újjáépítési Tárcaközi Bizottságot hozott létre az újjáépítési feladatok előkészítésére, koordinálására. Kezdeményezésére az érintett megyékben megyei Újjáépítési Bizottságok alakultak. A hosszas előkészítést követően megalkotott 155/2006. (VII.

26.) Korm. rendelet, a Magyarország folyóin 2006 tavaszán kialakult rendkívüli árvíz, valamint az ország egyes területein ezen év első hónapjaiban bekövetkezett jelentős belvíz miatt keletkezett károk enyhítéséről differenciált módon rendelkezett a magántulajdonban, illetve az önkormányzati tulajdonban lévő lakóingatlanok helyreállításának elősegítéséről. Magántulajdonú ingatlanok esetében a támogatás lehetővé tette mind a károsodott lakóingatlanok helyreállítását, mind pedig a használt lakóingatlan vásárlását vagy új lakóingatlan építését. A támogatás célja volt az ár-, illetve belvíz miatt károsodott és felmért lakóingatlanokban, a káresemény időpontjában életvitelszerűen lakó, arra rászoruló károsult tulajdonos vagy haszonélvező lakhatási feltételeinek biztosítása. A támogatás figyelembe vette az ingatlan érvényes biztosítását, illetve a Wesselényi Miklós Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási Alappal kötött érvényes szerződést, továbbá a rendelet kötelezte a károsultat a biztosítótól származó igazolás benyújtására az önkormányzat felé.

A támogatás kiterjedhetett azokra a nem lakás céljára szolgáló lakóingatlanokra (üdülőre, nyaralóépületekre) is, amelyek építési engedéllyel épültek vagy fennmaradási engedéllyel rendelkeztek, illetve vélelmezhető volt, hogy építésük és használatbavételük megfelelt az akkor hatályos jogszabályoknak, továbbá az ingatlan tulajdonosa (haszonélvezője) az ingatlant a káreseményt megelőzően is kizárólagos jelleggel - igazoltan - életvitelszerűen lakta, lakhatása más módon nem volt megoldható, bejelentett lakcíme a nem lakás céljára szolgáló ingatlan volt. A támogatás – a biztosítási hajlam elősegítése érdekében – differenciát támogatási mértéket határozott meg a biztosított, illetve nem biztosított lakóingatlanok esetében.

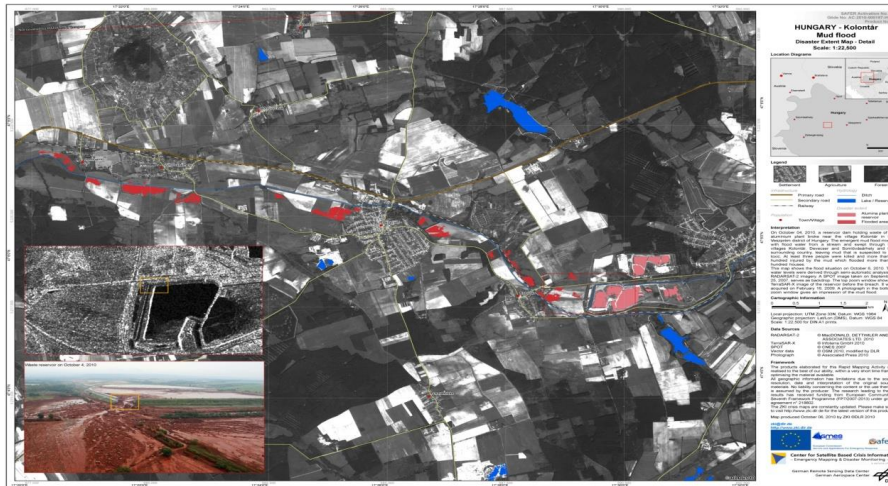
A támogatás a károsodott lakóingatlanok ár- és belvizet megelőző műszaki tartalom és komfortfokozat szerinti helyreállítását szolgálta. Használt lakóingatlan vásárlására vagy új lakóingatlan építésére kizárólag abban az esetben adott lehetőséget, ha a károsodott ingatlant igazoltan - statikai okból vagy árvízvédelmi érdek miatt - nem lehetett helyreállítani, illetve az ingatlan helyreállítása költségesebb lett volna, mint egy hasonló tulajdonságú lakóingatlan helyi forgalmi értéke.

Tekintettel arra, hogy az ár- és belvíz következtében jelentős számban károsodtak olyan lakóingatlanok is, amelyek helyreállításához a korábbi évek természeti csapásait követően az állam már nyújtott támogatást, a rendelet előírta a helyreállított (vásárolt, újjáépített) lakóingatlanra a határozatlan időtartamú lakásbiztosítási szerződés megkötését (amennyiben az korábban nem volt biztosítva).

A káronszerzés megelőzése, megakadályozása érdekében a rendelet a helyreállított, újjáépített, vásárolt ingatlanra az állam javára, - 10 évre - a támogatási összeg erejéig jelzálogjog, illetve elidegenítési- és terhelési tilalom bejegyzését írta elő. Az önkormányzatok, magánszemélyek és gazdálkodó szervezetek kedvezményes hitelt vehettek igénybe a hitelintézetektől.

Vörösiszap katasztrófa

Magyarország eddigi legnagyobb ipari katasztrófája történt, ami ökológiai katasztrófát okozott 2010. október 04-én 12.30-kor. A magántulajdonban lévő MAL Zrt. területén, a X. számú vörösiszap zagy tározó kazetta nyugati gátja kiszakadt. A gátszakadás következtében 1,7 millió köbméter vörösiszap és lúgos víz elegye elöntötte Kolontár, Devecser és Somlóvásárhely mélyebben fekvő részeit, felbecsülhetetlen gazdasági-természeti károkat és 10 ember halálát okozta. A katasztrófa következményeinek felszámolására Magyarország Kormánya határozott, szolidáris intézkedéseket hozott.[3]

2. ábra: Aktuális helyzet 2010. október 08.
 Forrás: BM NK Sajtótájékoztató, 2010. október 08

A helyszíni operatív törzs mellett 2010. október 12-től a lakosságvédelem, az ingatlanok felmérése, az újjáépítés tervezése érdekében a kinevezett kormánybiztos által megbízott lakosságvédelmi és helyreállítási-újjáépítési felügyelő is közreműködött egy munkacsoporttal, mely feladatkör november 5-től beépült a devecseri helyszínen létrehozott Újjáépítési Kormányzati Koordinációs Központ /továbbiakban: ÚKKK/ munkájába.[4]

Az ÚKKK a feladatok térségi összehangolása, a helyszíni irányítás és koordináció érdekében műveletirányító, jogi, újjáépítési és logisztikai munkacsoportot működtetett a veszélyhelyzet kihirdetésének végéig, 2011. június 30-ig. Azt követően a BM OKF főigazgatója hasonló összetételű, de kisebb létszámú Újjáépítési Katasztrófavédelmi Törzset /továbbiakban: ÚKT/ jelölt ki 2011. október 14-ig, majd azt követően a Veszprém Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság kihelyezett törzse fejezte be a helyszíni munkákat, azok elszámolását, irattározását 2011. december 31-ig.

Az új lakóház építését választó károsultak számára 13 típustervet ajánlottak fel. Akik használt ingatlan kívántak kárenyhítésként vásárolni, az ország bármely pontján választhattak eladó ingatlan. Azon károsultak, akik lakhatásukat más módon, pl. rokonoknál kívánták a továbbiakban biztosítani, kérhették a káruk készpénzben történő enyhítését. Az új épületek építése mellett, az ÚKKK irányításával a kivitelezők folyamatosan végezték a sérült lakóingatlanok bontását, melyre a hatóságokkal, az önkormányzattal, a generálkivitelezővel, a főellenőrrel az ÚKKK részletes eljárási rendet dolgozott ki. 2011. október 11-ig az elhúzódó egyedi bonyolult jogi procedúrák (hitel, adósságfedezet, zálogjogok, a világ távoli részein, vagy ismeretlen helyen élő örökösök) ellenére is, valamennyi bontandónak minősített lakóépület elbontásra került.[5]

2010. december 8-án Kolontáron, február 10-én Devecseren kezdődtek meg az építési munkálatok a lakóparkokban. A megkötött kárenyhítési támogatások alapján összesen 112 újjépítésű ingatlan, 121 használt ingatlan vásárlására került sor és 66 készpénzes megváltást választottak a károsultak.

Hazai helyreállítások néhány tapasztalata

A mintegy emberöltővel ezelőtt bekövetkezett hatalmas ár- és belvizek – amelyek közül legemlékezetesebb az 1970. évi tiszai nagy árvíz – időszakában számos jogszabály, kormányhatározat született az árvíz- és belvízkárok felméréséről, a károk rendezéséről, a lakóépületek helyreállításáról, újjáépítéséről, a szervezeti rendről.

Az árvíz- és belvízkárok felméréséről, a kártalanítás és a helyreállítás egyes kérdéseiről szóló 1017/1970. (V. 30.) kormányhatározat az árvíz és a belvíz által okozott károk felmérésével, a kártalanítással és a helyreállítási munkákkal összefüggő gazdasági és államigazgatási kérdések

megvizsgálásával, az ezekre vonatkozó állásfoglalások kialakításával, valamint a több minisztériumot, országos hatáskörű szervezet és a tanácsokat érintő feladatok összehangolásával kapcsolatos központi feladatokat a vízügyekért felelős tárcára épült Országos Vízgazdálkodási Bizottság Országos Helyreállítási Albizottsága hatáskörébe utalta.

A kormányhatározat rendelkezett arról, hogy az árvízkarok felmérésének megszervezésével, a kártalanítással és a helyreállítással kapcsolatos intézkedések kezdeményezésével és összehangolásával, illetőleg megtételével felmerülő területi feladatok ellátására az árvíz- és belvív-védekezési terület bizottság keretén belül kárfelmérési és kármegállapítási, valamint helyreállítási albizottságot kell létrehozni. A normatíva – kisebb korrekciókkal – 2001. június 30-ig volt hatályban.

Az ugyancsak hosszú ideig – 1995. végéig – hatályosult, az árvíz és a belvív által megrongált, személyi tulajdonban álló épületek helyreállításáról, illetőleg újjáépítéséről szóló 7/1969. (III. 22.) ÉVM-PM együttes rendelet, amely definiálta az árvíz, illetve a belvív által okozott épületkárokat, az ár- és belvív tényének igazolási rendjét, szabályozta az építőanyagok beszerzését, a költségek elszámolását, a nyilvántartás feladatait, meghatározta a támogatás igénybevételevel újjáépíthető lakóingatlan méretének felső határát.

A rendelet az épületkárok felmérésével, továbbá azok tényének és mértékének megállapításával, valamint a kárt szenvedett épületek állagvédelmével, helyreállításával, illetőleg újjáépítésével kapcsolatos szervezési és hatósági feladatokat az első, illetőleg másodfokú építésügyi hatósághoz telepítette. Rendelkezett a helyreállítási, újjáépítési munkák engedélyezési, műszaki tervezési, kivitelezési rendjéről, az ár- és belvívveszélyes területeken történő újjáépítés tilalmáról.

A jogszabály a tulajdonost (bérlőt, használót) kötelezte arra, hogy a helyszíni szemle megállapításai alapján haladéktalanul gondoskodjon a további épületkárok megakadályozásáról, a műszakilag szükséges állagvédelmi (aládúcolási, megtámasztási stb.), illetőleg bontási munkák elvégzéséről. Ha az épület tulajdonosa a kötelezettségét nem teljesítette, az első fokú építésügyi hatóság hatósági úton gondoskodott a szükséges állagvédelmi, illetőleg bontási munkák elvégzéséről, de ennek költségeit a tulajdonos köteles volt megtéríteni.

A szükséges műszaki tervek és költségvetés elkészítéséről, valamint a kivitelezésről elsősorban magának a károsultnak kellett gondoskodnia, az újjáépítés általában títustervek alapján történhetett. A kárt szenvedett épületek tulajdonosa visszatérítendő építési kölcsön támogatást kaphatott az Országos Takarékpénztártól a helyreállítás, újjáépítés elvégzéséhez. A kölcsön csak egy adott összeghatárig volt kamatmentes. Az adós szociális körülményei - egyedi elbírálás alapján – csak a kölcsön törlesztésének (részben, vagy egészben történő) felfüggesztésére adtak lehetőséget.

Az együttes rendelet – eltekintve a megváltozott társadalmi, gazdasági viszonyok miatt idejétmúlt, megszűnt intézményektől, normatíváktól – ma is példamutató lehet a kárfelmérés megszervezése, a rendezetlen tulajdonviszonyok figyelembe vétele, a tervezési, engedélyezési, hatósági eljárások meghatározása terén.

Az egykori kormányhatározatok, kormányrendeletek, illetve a Belügyminisztérium részéről szervezett ilyen tevékenységek alapján, a helyreállítás és újjáépítés fogalomköre természeti csapások és súlyos balesetek következményeinek felszámolását jelenti.

A helyreállítás intervalluma az elhárítás periódusával párhuzamosan kezdődő, majd az azt követő, végrehajtásra kerülő olyan intézkedések és tevékenységek időszaka, amely magában foglalja a katasztrófa vagy a rendkívüli esemény bekövetkezése előtti eredeti állapot elérését, annak megközelítését, esetleg a magasabb szintű, új beruházások érdekében végrehajtandó feladatokat.

A helyreállítás vezetés-irányítási aspektusai elsődlegesen a Kormány, valamint a belügyminiszter vezetői funkcióin keresztül jelennek meg, a döntés-előkészítés a hivatásos

katasztrófavédelmi, valamint a közigazgatás arra rendelt szereplőin keresztül valósul meg. Amikor a közigazgatási feladathoz képest a funkciókról beszélünk, akkor tulajdonképpen a feladatok nagy halmazai között meghúzódó közvetlen igazgatáspolitikai célokra és a feladatfajta jogszabály általi nevesítését, létrehozását indokoló általános állami érdekekre kérdezőnk vagy mutatunk rá.[6] A vezetési funkciókon belül a döntés előkészítés, a döntési változatok kialakítása rendkívül összetett és bonyolult tevékenység.[7]

A természeti csapások, súlyos balesetek következtében fedél nélkül maradt vagy súlyosan károsodott lakóépületekben élők lakhatásának megoldását – személyi tulajdonba tartozó lakóépületek helyreállítását, új épület építését, lakás vásárlását, önkormányzati bérlakás kiutalását, idősek otthonában történő elhelyezést, stb. – a 2001. évi tiszai (beregi) árvíz, majd a 2010. évi vörösiszap tragédia kárai felszámolásának kivételével - a helyi önkormányzatok szervezték. Ennek keretében döntöttek az egyes károsultak támogatásának módjáról és mértékéről. A Kormány ehhez az önkormányzati tevékenységhez nyújtott vissza nem térítendő költségvetési támogatást. A vonatkozó kormányhatározatok alapvetően a támogatás tényét, célját, mértékét és összegét jelenítették meg, de sem feladatot, sem felkérést nem fogalmaznak meg az önkormányzatok számára, csak köszönetet a védekezési helytállásért, esetleg felkérést arra, hogy saját forrásaikkal is támogassák a károsultakat.

Kiemelten jelentősnek nevezhető a helyreállítás és újjáépítés általános jogszabályi keretének néhány évvel ezelőtt történt kialakítása. A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (továbbiakban: Kattv.) végrehajtásáról szóló 234/2011. kormányrendelet XI. fejezetében foglalt helyreállításra és újjáépítésre vonatkozó szabályok döntéshez kötött eljárási rendet, szabályozott irányítási rendet alakítottak ki. Mindez lehetővé teszi a közpénzek felelős, költségtakarékos, valamint jogszerű felhasználását, a természeti csapások következtében a lakóingatlanokban bekövetkező károk mértékének csökkentését, a bekövetkezett károk enyhítését, az öngondoskodás különböző formájának (biztosítotttság, az épületek és a lakóköznyezetének folyamatos karbantartása) elősegítését.

A szabályozás lényegi eleme, hogy nemcsak természeti, hanem civilizációs katasztrófa következtében károsodott ingatlanok tulajdonosaira is vonatkozik. A vonatkozó rendelet ugyanakkor nem szabályozza a támogatás összegét és a jelzálogjog, ill. az elidegenítési és terhelési tilalom időtartamát. Ennek oka, hogy az állami kárenyhítés nem tartozik a polgári jog hatálya alá, így annak mértéke a Kormány eseti döntésének és a költségvetés teherbíró képességének a függvénye. Ebből következően a támogatás mértékére vonatkozó kógens szabályokat a rendeletben nem is lett volna célszerű meghatározni. Az állam által nyújtott kárenyhítési támogatás összegének meghatározásával egyidejűleg indokolt az értékarányos jelzálogjog, illetve az elidegenítési és terhelési tilalom meghatározása is. Nem támogathatóak továbbra sem a nem lakás céljára szolgáló építmények, a lakáscélú, de egyéb tulajdonban lévő építmények, bérlakásként hasznosított ingatlanok, lakhatáshoz nem szükséges helyiségek helyreállítása, magántulajdonban lévő, de nem életvitelszerűen lakott ingatlan.

Az egyik legnagyobb nehézséget jelenti az alkalmazásában az, hogy a biztosítótársaságok adatvédelmi és üzleti titoktartásra hivatkozva nem minden esetben szolgáltathatnak adatot a károsodott ingatlan után kifizetett összegekre vonatkozóan, így a károsult büntetőjogi felelősségét figyelembe vevő önbevallásán alapul a lakásbiztosításból származó összeg rögzítése. A felhasznált helyreállítás támogatás összegei között így az egyes károsultak esetében eltérések mutatkozhatnak. Nehezítheti az alkalmazást a helyreállítás kivitelezésének építési sajátosságai, a rendezetlen tulajdoni viszonyok, az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett és a valós állapotok közötti esetleges eltérések.

Ahhoz, hogy a Kormány a lakóingatlanokban keletkezett károk enyhítésének céljából a szükséges pénzüsszeget elkülönítse, szükség van a helyreállítás várható költségeinek egzakt felmérésére. A döntés-előkészítési folyamat egyik elengedhetetlen része a kárfelmérés, amely

az egyes károsult adataitól a települési, majd a megyei összesített adatokig határozza meg a kárenyhítési eljárás további szakaszait. Az előző évek tapasztalatai is mutatták, hogy ehhez a folyamatlemhez szükség van az építészmérnökök, statikusok bevonására. A Magyar Mérnöki Kamara, valamint a megyei kamarák mérnökei szaktudásukkal támogatták a felmérés helyreállítási költségeinek meghatározását, a károk felmérését. Az épület állapotának meghatározásán túl az egyik kiemelt feladat az épületek vonatkozásában a jelenleg hatályos építési szabványok alkalmazhatóságának figyelembevétele. Ugyanakkor a kárfelmérési folyamat a hivatásos katasztrófavédelmi szervekre is többletfeladatot ró, hiszen az adatok regisztrálása, továbbítása, véglegesítése rövid határidővel kerül kialakításra és alapozza meg az döntés-előkészítés előzetes jelentésének adattartalmát. A központi szervezésű helyreállítások esetében kiemelt feladatként jelentkezhet a közbeszerzések lefolytatása, a beruházással kapcsolatos építésszervezési feladatok, a károsultak által benyújtott panaszok, beadványok kezelése a panasz eljárás lefolytatása, a karitatív szervek helyreállításhoz kapcsolat tevékenységeik koordinálása.

Az elmúlt évek gyakorlati tapasztalatait figyelembe véve az egyes helyreállítások esetében az építésigazgatási feladatokkal összefüggésben a gyorsított eljárási határidők meghatározására a kihirdetett veszélyhelyzet megállapítása ad maradéktalan lehetőséget. Az építési tevékenység megkezdéséhez és folytatásához szükséges hatósági eljárások, az építési, fennmaradási engedélyezési, használatbavételi engedélyezési, bontási eljárások lefolytatása a katasztrófa következményeinek felszámolása, a lakhatás feltételeinek kialakítása csak gyorsított eljárásokkal, rövidebb határidőkkel érhető el.

Átfogó megoldást jelent az, hogy a helyreállítások, káresemények tapasztalatait egyrészt a hatósági szabályozások érvényre juttatásában, másrészt a gyakorlati anomáliák feloldásában, a fejlesztések és beruházások valamint a vis maior támogatások harmonikus egységében szükséges érvényesíteni, így hosszabb távon a vis maior állapotok következményei tompíthatóak.

A KATASZTRÓFÁK ELLENI VÉDEKEZÉS IRÁNYÍTÁSÁNAK RENDJE

A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 152/2014. (VI. 6.) Korm. rendelet III. fejezet 21 §10. pontjában a Kormány felelős tagjaként egyértelműen a belügyminiszter szakpolitikai feladat- és hatáskörébe utalja a katasztrófák elleni védekezést. A miniszter a katasztrófák elleni védekezésért való felelőssége keretében előkészíti a katasztrófavédelemre, a katasztrófák elleni védekezés irányítási rendszerére, a polgári védelem feladataira, szervezetére, működésére, az állampolgárok és szervezetek polgári védelmi kötelezettségére, a tűz elleni védekezéssel kapcsolatos feladatokra, az ipari balesetek megelőzésére és elhárítására, valamint az országhatáron túli hatással járó ipari balesetek nemzetközi értesítési és kölcsönös segítségnyújtási rendszerére, a honvédelmi szempontból létfontosságú rendszer elemek kivételével - a létfontosságú rendszer elemekkel kapcsolatos feladatokra vonatkozó jogszabályokat. [8] [9] [10]

A miniszter a katasztrófák elleni védekezésért való felelőssége keretében ellátja a hazai és a nemzetközi polgári válságkezelésből, katasztrófavédelmi feladatokból fakadó kormányzati és koordinációs feladatokat, biztosítja a RODOS valós idejű nukleáris baleset-elhárítási döntéstámogató rendszer, valamint a Nemzetközi Radiológiai Adatcsere Központ működési feltételeit, ellátja a NATO Felsőszintű Polgári Veszélyhelyzet Tervezési Bizottságának szerveivel való kapcsolattartást, irányítja a védelmi igazgatás - feladat- és hatáskörébe tartozó - egyes feladatainak ellátásában részt vevő szervek értesítésével összefüggő tevékenységeket, valamint gondoskodik a földtani veszélyhelyzet megelőzésével és elhárításával kapcsolatos feladatok ellátásáról. [11]

A Kormány, a katasztrófavédelem megszervezése és irányítása körében meghatározza a Kormány tagjainak és a védekezésben érintett állami szervezeteknek a katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatait, megköti a katasztrófákkal kapcsolatos kölcsönös tájékoztatásra és segítségnyújtásra, valamint a megelőzés területén történő együttműködésre irányuló nemzetközi egyezményeket, összehangolja a katasztrófavédelemmel összefüggő oktatási, képzési, tudományos kutatási és műszaki fejlesztési tevékenységet. Létrehozza az országos katasztrófavédelmi információs rendszert, kihirdetésre előkészíti a veszélyhelyzet idején bevezetésre kerülő rendeletek tervezeteit és megküldi azokat a végrehajtásért felelős személyeknek és szervezeteknek, valamint az éves költségvetésben tervezi a hazai és a nemzetközi segítségnyújtásra fordítható előirányzat mértékét. Gondoskodik a központi költségvetési tervezés keretében a katasztrófavédelem működésének és fejlesztésének pénzügyi feltételeiről, meghatározza a nemzeti kockázatelemzési, értékelési és feltérképezési követelményeket.

A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszternek - a honvédelemért felelős miniszter véleményének kikérését követően - kialakított javaslatára meghatározza a polgári védelmi szervezetek összlétszámát. A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter útján irányítja a megyei védelmi bizottságok katasztrófavédelmi feladatainak végrehajtását. A Kormány a katasztrófavédelem irányítása során dönt a védekezéshez szükséges külföldi (nemzetközi) segítség igénybeviteléről és a külföldi állam részére történő segítségnyújtásról.

A Kormány megszervezi a katasztrófák elleni védekezés irányítását és a végrehajtás összehangolását, a tervezés kormány szintű feladatainak végrehajtását, a katasztrófák következményeinek felszámolására való felkészülés, a megelőzés, a végrehajtás és a helyreállítás feladatainak tárcák közötti koordinációját. A katasztrófavédelem irányítása a szakirányítást végző kormányzati szervek közreműködésével valósul meg.[12]

Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság (KKB)

A kormány javaslattevő, véleményező, tanácsadói tevékenységet végző szervként hozza létre. Alapvetően döntés-előkészítő munkát folytat a kormány számára, illetve a vezetője útján kezdeményezi a katasztrófaveszély elhárításához szükséges nemzetközi segítségkérést, ezen felül összehangolja a hazai és külföldi szervek munkáját a védekezés idején. A Bizottság feladatairól a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról szóló 1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat rendelkezik.

A KKB elnöke a belügyminiszter, a KKB elnök-helyettese az elnök által kijelölt tag. A KKB tagjai a honvédelmi miniszter, a közigazgatási és igazságügyi miniszter, a külügyminiszter, a nemzetgazdasági miniszter, a nemzeti erőforrás miniszter, a nemzeti fejlesztési miniszter és a vidékfejlesztési miniszter által kijelölt állami vezető.

A KKB ülésén állandó jelleggel, tanácskozási joggal részt vesz a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság főigazgatója, az országos rendőrfőkapitány, a Honvéd Vezérkar főnöke, a KKB Tudományos Tanácsának elnöke, a KKB Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központjának (a továbbiakban: KKB NVK) vezetője, valamint a KKB adminisztratív feladatait ellátó szervezeti egység vezetője.

A KKB ülésén a KKB elnökének döntése és meghívása alapján tanácskozási joggal részt vesz a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal főigazgatója, a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok főigazgatói, a KKB NVK-vezető szakmai helyettese, a Nemzeti Közlekedési Hatóság elnöke, az Országos Atomenergia Hivatal (a továbbiakban: OAH) főigazgatója, az országos főállatorvos, az Országos Meteorológiai Szolgálat elnöke, az Országos Mentőszolgálat főigazgatója, az országos tisztifőorvos, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal elnöke, a Nemzeti Környezetügyi Intézet főigazgatója, az Országos Vízügyi Főigazgatóság főigazgatója, az Országos Környezetvédelmi,

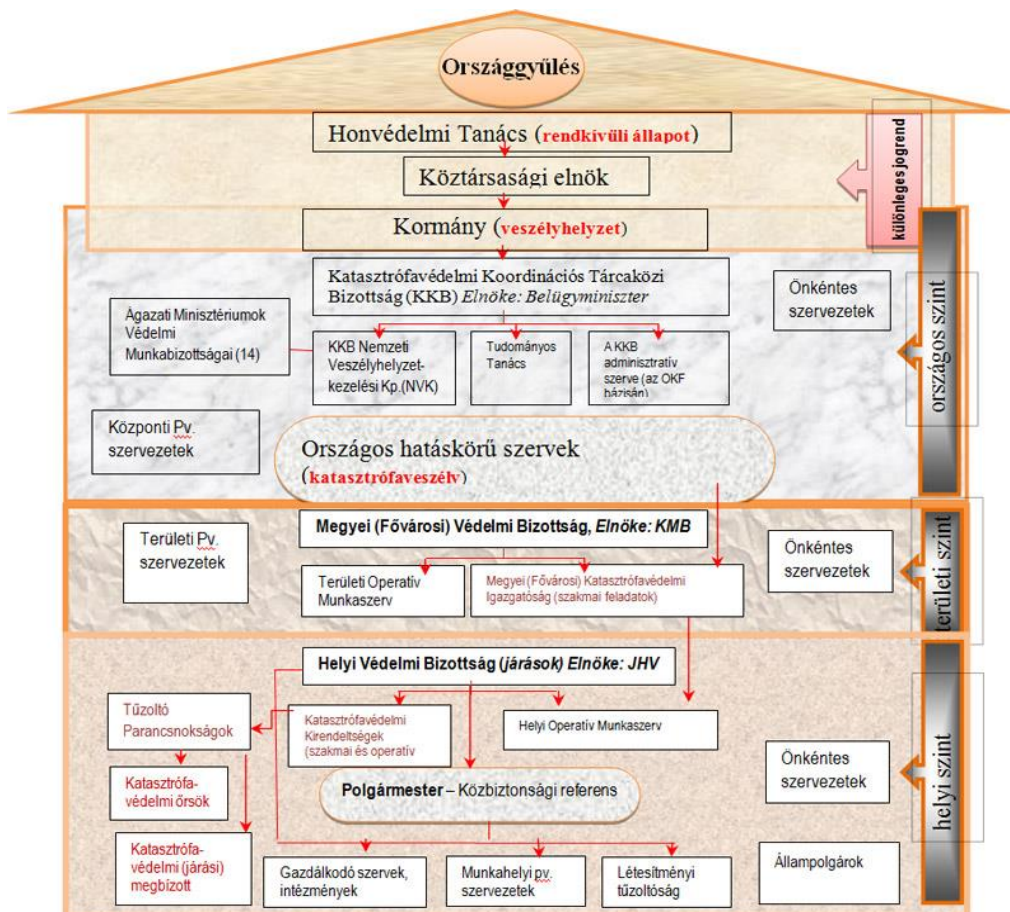
Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség főigazgatója, valamint azon megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke, akit a KKB napirendjén szereplő kérdés érint. Természetesen a KKB elnöke a KKB ülésére más személyt is meghívhat. A KKB tagját akadályoztatása esetén a képviselt tárca szervezeti és működési szabályzatában kijelölt helyettese helyettesíti. A tanácskozási joggal rendelkező személyeket szervezetszerű helyettesük képviseli.

A központi államigazgatási szerv vezetőjének feladatai

A központi államigazgatási szerv vezetője felelős az ágazati feladatkörébe tartozó terület katasztrófavédelmével kapcsolatos tervező, szervező, irányító tevékenységéért. Megállapítja az ágazati tevékenységgel összefüggő adatközlési, bejelentési, hatósági engedélyezési kötelezettségeket, és végzi az érvényesítésükhöz szükséges szabályozási és jogalkalmazói feladatokat, irányítja a megelőző védelmi feladatok ágazati végrehajtását. Az állami költségvetési tervezés rendszerében az államháztartásért felelős miniszter egyetértésével meghatározza az ágazati katasztrófavédelmi rendszer és szervek működéséhez szükséges pénzügyi feltételeket. A közigazgatási informatika infrastrukturális megvalósíthatóságának biztosításáért felelős miniszterrel egyeztetve végrehajtja a katasztrófavédelmi célú távközlési, informatikai, valamint ágazati mérő- és ellenőrző rendszerek egységes irányítási rendszerbe illeszkedő kialakítását és működtetését. Kijelöli az ágazat katasztrófavédelemben részt vevő szerveit és a katasztrófavédelemben bevonható gazdálkodó, valamint az önkéntesen jelentkező civil szervezetek közül az állandó együttműködésre alkalmas és a helyi részvételnél átfogóbb tevékenységre is képes szervezeteket, meghatározza a katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladataikat, jogszabály alapján intézkedik felkészítésükre és a működési feltételeik megteremtésére.

A megyei, fővárosi és helyi védelmi bizottság feladatai

A megyei, a fővárosi, illetve a helyi (járások szintjén) a védelmi bizottság az illetékességi területén összehangolja a katasztrófák elleni védekezésben közreműködő szervek katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatainak ellátását és az arra való felkészülést. A megyei, fővárosi védelmi bizottság az illetékességi területén irányítja és összehangolja a helyi védelmi bizottságok, a főpolgármester, a megyei közgyűlési elnök, a polgármesterek katasztrófavédelmi feladatait. A megyei-, fővárosi védelmi bizottság a felkészülés érdekében összehangolja a katasztrófavédelemben érintett szervek jogszabályokban és szakmai irányelvekben meghatározott felkészülési feladatait, irányítja a polgármester védelmi felkészülési tevékenységét, irányítja a hatáskörébe tartozó katasztrófavédelmi tervező tevékenységet. Szervezi a települések (a kerületek) közötti kölcsönös segítségnyújtást, értesítést, riasztást és tájékoztatást, gondoskodik más megyékkel és a fővárossal történő együttműködés, kölcsönös segélynyújtás feltételeinek biztosításáról. Szervezi a közigazgatási szervek, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal és a civil szervezetekkel való területi szintű együttműködését, szervezi a lakosság és a védekezésben érintett szervezetek riasztásának és tájékoztatásának előkészítését és végrehajtását. Felelős a polgári védelmi kötelezettségen alapuló területi polgári védelmi szervezetek létrehozásáért és felelős a védekezéshez szükséges vezetési rendszer fenntartásáért, működőképességének biztosításáért. A megyei, fővárosi, helyi védelmi bizottságok elnökeinek, a polgármestereknek további feladatokat a kat.tv határoz meg részleteiben.

3. ábra: a katasztrófavédelem szervezeti és irányítási rendszere
 Forrás: Dr. Muhoray Árpád

KÁRENYHÍTÉS SZERVEZETIRÁNYÍTÁSÁNAK TÍPUSAI, SZINTJEI

A kárenyhítések irányítási szintjeit egyrészt központi szervezésben, másrészt az önkormányzatok támogatásában, harmadrészt az önkormányzatok útján megvalósuló támogatások típusai szerint lehet megkülönböztetni. Az irányítás típusának megválasztása alapvetően függ az élet- és vagyónbiztonságban keletkezett kártól és annak mértékétől, függhet a bekövetkezett káresemény típusától, intenzitásától, a károsodott terület nagyságától, az érintett károsultak számától, a rendelkezésre álló és igénybe vehető erők és eszközök arányától, illetve attól, hogy a következmények elhárítása (helyreállítás) érdekében kormányzati intézkedés vált-e szükségessé.

Kormánybiztos, kormány megbízott kinevezése, miniszteri biztos, tárcaközi bizottság létrehozása

A kormány – határozatával - egy minisztérium, illetve kormányhivatal feladatkörébe sem tartozó, vagy kiemelt fontosságú feladat ellátására kormánybiztost nevezhet ki. A kormánybiztos személyére a kormányzati tevékenység összehangolásáért felelős miniszter tesz javaslatot. A kinevezett miniszteri rangú személy, az adott problémakör összehangolására, esetleg konkrét kormányzati feladat megoldásának, kezelésének az irányítására jogosult. A kormány megbízottat a kormányprogram végrehajtása érdekében a miniszterelnök nevezi ki. A miniszter a feladatkörébe tartozó feladat ellátására miniszteri biztost nevezhet ki. A jogszabály-előkészítés, valamint a hatékony tárcaközi koordináció érdekében a káresemény jellemzői szerint, több esetben vált indokoltá helyreállítási, újjáépítési bizottság(ok) kialakítása.

ÖSSZEFOGLALÁS

A klímaváltozás miatt egyre gyakoribbá váló szélsőséges természeti viszonyok miatt, egyre súlyosabb károk bekövetkezésével és ennek okán egyre gyakoribb helyreállításokkal kell számolni. A helyreállítási feladatokra fel lehet és fel is kell készülni. Hazánkban a helyreállításra vonatkozó irányelvek bár elkülönült jogszabályi forrásban, de fellelhetők. Jelentősnek nevezhető előrelépés a helyreállítás és újjáépítés általános jogszabályi keretének kialakítása volt.

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. kormányrendelet XI. fejezetében foglalt magántulajdonra vonatkozó helyreállításra és újjáépítésre vonatkozó szabályok döntéshez kötött eljárási rendet, szabályozott irányítási rendet alakítottak ki, amely nem zárta ki az egyének felelősségét és az öngondoskodás (biztosítás, saját és egyéb források) szükségességét. A vis maior támogatás felhasználásának részletes szabályairól szóló 9/2011 (II. 15.) Korm. rendelet pedig az önkormányzati tulajdonban lévő építmények helyreállítását támogató alapként állhat rendelkezésre a folyamatos intézményi működés elősegítésére. A Kat.tv. új alapokra helyezése lehetőséget biztosított a megelőzési hatósági feladatok, valamint az ellenőrzési és felügyeleti jogkör gyakorlására, a szabályozás irányelveinek betartására, betarttatására.

A cikkben megfogalmazott természeti csapásokra a - külső, emberi beavatkozás nélkül kialakuló és lezajló, - természettudományok által vizsgált természeti jelenségek energiaváltozásainak emberre és épített környezetére gyakorolt, károkat okozó intenzitását vonatkoztattuk, amelyek nem nélkülözhetők a társadalmi hatások relációját. Az elemi csapások, a természeti katasztrófák következményeinek felszámolásai sok esetben óriási erőfeszítésekkel és anyagi ráfordításokkal is együtt járnak. A katasztrófák elleni védekezés sikere és hatékonysága alapvetően függ a logisztikai, az anyagi-, technikai biztosítás, valamint a kapcsolódó gazdasági feltételek időben és térben történő egyidejű megvalósulásától, a benne résztvevő szervezetek együttműködésétől. Az erőforrások megléte, rendelkezésre állása kulcskérdése a hatékony feladatellátásnak. A sikeres, gyors védekezés nem valósítható meg tehát megfelelő és teljes körű logisztikai támogatás nélkül, amely a helyreállítási feladatokat is tompíthatja.

A történelem valamennyi korszakában a veszélyeztető tényezők és katasztrófák előre jelezhetőségének és kiszámíthatóságának, az erre vonatkozó minél gyorsabb és pontosabb adatok továbbításának igénye megtalálható. Az előrejelzésére szolgáló technikai eszközök és azok rendszerei, az adatok elemzése, az információ tartalmának meghatározása a természeti jelenségek vonatkozásában a mai katasztrófavédelem integrált szervezetében és rendszerében sem nélkülözhetők, társadalmi szükségessége vitán felül áll, hiszen minden állampolgárnak, illetve személynek joga van arra, hogy megismerje a környezetében lévő katasztrófaveszélyt, elsajátítsa az irányadó védekezési szabályokat, továbbá joga és kötelessége, hogy közreműködjön a katasztrófavédelemben. Fontos azonban kiemelni, hogy a vis maior állapot előreláthatóságának szempontjából azonban ez teljesen irreleváns. Ennek magyarázata, hogy a természeti jelenségek vis maior állapotot hozhatnak létre, - a tudomány mai álláspontja, hogy nem maradék nélküli ennek a bekövetkezésnek a törvényszerűsége, - tehát okkal lehet rá következtetni. Ez a tézis alapozza meg a katasztrófaveszély állapot bevezetésének legfontosabb indokát. Az előre jelezhetőség, a jelenségek esetében a bekövetkezendő állapotra okszerűen utalhat, de annak bekövetkezése nem egyenes következménye az előrejelzésnek, így kizárható az a vis maior feltételei közül. Tehát az események előreláthatóságát annak következményei szempontjából érdemes vizsgálni.

Kutatási eredmények

A feldolgozott témakörrel kapcsolatosan, a mai napig meglévő hatályos jogszabályi háttérrel áttanulmányozva, szükségesnek tartottam a katasztrófák következményeinek felszámolását illetően a hazai helyreállítás rendszerének vezetés-irányítási rendjét bemutatni.

Főbb megállapítások:

1. Jelenleg kialakult egy teljesen új és részletes szabályozás, új feladatmegosztás az állami és az önkormányzati szereplők között – a közigazgatás reformjában kialakított új szereplőkkel, a Kormányhivatalokkal, – azonban fontos leszögezni, hogy még nem volt olyan természeti csapás, amely alkalmat adott volna az új jogi és hatásköri helyzet kipróbálására.
2. Továbbra is számolhatunk természeti csapásokkal, azok egyre jelentősebb hatásaival, így az elkövetkezendő időben is keletkezhetnek olyan tömeges károk, amelyek megkövetelik, indokolttá teszik az állami szerepvállalást a tömegesen fedél nélkülivé válók elemi lakhatási feltételeinek megteremtéséhez.
3. A Kattv. és különösen az annak végrehajtására kiadott 234/2011. Korm. rendelet a korábbiaknál egyértelműbb, átláthatóbb alapot biztosít a károk enyhítésére, viszont a korrektebb szabályozás mellett ösztönözni kell az öngondoskodást, a lakosság fokozottabb felelősségvállalását is.
4. A katasztrófavédelem tevékenységi rendszerében, a katasztrófák következményeinek felszámolása során működtetett, elsődlegesen a kormányhoz és a belügyminiszterhez kötött vezetés-irányítási modellek [13] mindenre kiterjedően elégitik ki a vezetéssel szemben támasztott követelményeket.

További kutatást igénylő területek

A tanulmány azokat a hazai irányelveket vette figyelembe, amelyek alapján kialakultak a helyreállításokra vonatkozó, jogszabály által is rögzített irányelvek, eljárások. Fontos előrelépést jelenthet a további kutatásokra vonatkozóan a legjobb nemzetközi gyakorlatok feltérképezése, főképpen az Európai Unió egyes tagországait tekintve.

Felhasznált irodalom

- [1] Kozári László – Simon Ildikó: A globális klímaváltozással összefüggő katasztrófavédelmi szabályozási, vezetésirányítási, szervezési kérdések vizsgálata <http://www.vedelem.hu/letoltes/anyagok/170-a-globalis-klimavaltozassal-osszefuggo-katasztrofavedelmi-szabalyozasi-vezetesiranyitasi-szervezesi-kerdesek-vizsgalata.pdf>
- [2] Endrődi István: A magyar önkéntes polgári védelmi szervezetek szerepe az új katasztrófavédelmi törvény alapján, VÉDELEM ONLINE: TŰZ- ÉS KATASZTRÓFAVÉDELMI SZAKKÖNYVTÁR XIX: (5) pp. 11-14.
- [3] Muhoray Árpád: Az Újjáépítési Kormányzati Koordinációs Központ tevékenysége a vörösiszap-tragédia után. ÉPTÉSÜGYI SZEMLE 53:(KInsz) pp.8-10.(2011)
- [4] Muhoray Árpád-Papp Antal: A vörösiszap-katasztrófa elleni védekezés, a helyreállítás, újjáépítés tapasztalatai I. BELÜGYI SZEMLE (2013 2.) ISSN 1218-8956
- [5] Muhoray Árpád-Papp Antal: A vörösiszap-katasztrófa elleni védekezés, a helyreállítás, újjáépítés tapasztalatai II. BELÜGYI SZEMLE (2013 3.) ISSN 1218-8956
- [6] Patyi András: Közigazgatás – Alkotmány – Bíráskodás- Universitas-Győr 2011 ISBN 978-963-9819-60-3
- [7] Kovács Gábor: Pályakezdő Tisztek Kézikönyve, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, NKE Nonprofit Kft. ISBN: 978615 5305 15 3 Budapest, 2013. II. fejezet 4.5. 47-49.o

- [8] Kátai-Urbán Lajos: Establishment and Operation of the System for Industrial Safety within the Hungarian Disaster Management, ECOTERRA: JOURNAL OF ENVIRONMENTAL RESEARCH AND PROTECTION 11: (2) pp. 27-45.
- [9] Janos Bleszity, Lajos Kátai-Urban, Zoltan Grosz: Disaster Management in Higher Education in Hungary, ADMINISTRATIVA UN KRIMINALA JUSTICIJA - LATVIJAS POLICIJAS AKADEMIJAS TEORETISKI PRAKTISKS ZURNALS 67: (2) pp. 66-70.
- [10] Restás Ágoston: A tűzoltásvezető döntéshozatali mechanizmusa, *Védelem*, VIII. Évfolyam 2. szám, Budapest, 2001, ISSN: 1218-2958 pp.22-27.
- [11] Schweichardt Gotthilf (szerk): A katasztrófavédelem vezetési módszertani kézikönyve NKE Szolgáltató Kft. ISBN: 9786155305795 Budapest, 2014
- [12] Endródi István: A katasztrófavédelem feladat-, és szervezet rendszere, Budapest: Nemzeti Közszerológati Egyetem Vezető- és Továbbképzési Intézet, 91 p.
- [13] Czuprák Ottó – Kovács Gábor: Vezetés-és szervezéselmélet, Nemzeti Közszerológati és Tankönyv Kiadó Zrt., ISBN: 9786155344367 Budapest, 2013